

De kracht van verhalen tijdens interactief voorlezen

Jacqueline Evers-Vermeul
(Universiteit Utrecht, j.evers@uu.nl)
en Myrte Gosen
(Rijksuniversiteit Groningen, m.n.gosen@rug.nl)

Workshop tijdens de KBL-conferentie
"Het verhaal bij begrijpend lezen", 9 oktober 2019

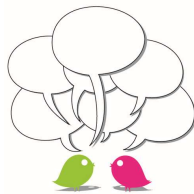
Interactief voorlezen

- Ruimte voor interactie:
  - voorafgaand aan/na afloop van
  - tijdens het voorlezen
- Type interactie:
  - beschrijven en labelen illustraties
  - eigen ervaringen
  - hoe en waarom van de gebeurtenissen in het boek
- Doel van de interactie: vergroten van
  - woordenschat en wereldkennis
  - tekstbegrip
  - mondelinge vaardigheden
  - sociaal-emotionele vaardigheden
  - literaire competentie

Actief meedenken n.a.v. *Kleine muis zoekt een huis*

- Ruimte voor interactie:
  - tijdens het voorlezen
- Type interactie:
  - hoe en waarom van de gebeurtenissen in het boek
- Doel van de interactie:
  - beter begrip van het verhaal
  - kennisontwikkeling

Onderzoek Myrte Gosen

- 3 kleuterklassen deden mee aan voorleesprogramma
- Nadruk op interactief voorlezen
- Voorleesinstructies om discussies over boekinhoud te bevorderen
- Voorleessessies op video opgenomen en interacties in detail geanalyseerd

Meedenkstrategieën

- Ruimte creëren voor actief meedenken:
  - Verklaringsvragen
  - De kracht van de stilte
- Ruimte houden voor actief meedenken
  - Accepteren in plaats van beoordelen

Verklaringsvragen: Waarom?

Voorbeeld van een vraag bij *Steen Soep*, waarin de vos andere dieren verleidt om soep voor hem te koken.

Leerkracht: ik vind die vos wel ontzettend slim.
Waarom was die vos nou zo slim?

Verklaringsvragen: Hoe kan dat nou?

Voorbeeld van een vraag bij *Ssst!* (Sally Grindley en Peter Ulton), waarin je als lezer een kasteel van een reus in gaat (die je natuurlijk niet wakker wil maken).

(bij een pagina met de afbeelding van een dikke kat)
 Leerling: die is dik
 Leerkracht: **hoe kan dat nou?**

De kracht van stilte

Voorbeeld uit *Kleine muis zoekt een huis*:

- Lees de eerste bladzijde voor
- Laat een stilte vallen
- Kijk daarbij naar de grote appel en de grootte van het holletje
- Grote kans dat leerlingen al reageren dat er een probleem is

De kracht van stilte

Leerkracht leest voor: mmm wat lekker zei Kleine Muis.
 Die appel neem ik mee
 naar mijn holletje
((kijkt in boek, stilte van 2 seconden))
 Tim: maar ik denk dat die appel niet in
 zijn gaatje past door de deur

Accepteren i.p.v. beoordelen

Voorbeeld van een gesprek over *Beer is op Vlinder* (Annemarie van Haeringen), met het probleem dat Beer een huis op heel hoge palen heeft gebouwd, terwijl Vlinder hoogtevrees heeft.

Walter: hij moet t huis kleiner bouwen
 Leerkracht: **ja ((knikt)) dat was ook wel een goed idee van jou**
 Kris: of dichterbij de grond
 Leerkracht: **ja**

Accepteren i.p.v. beoordelen

Voorbeeld van accepteren bij *Ssst!*

Leerkracht: waarom (...) zou het boek zo heten
 Rick: misschien slaapt er iemand
 Leerkracht: **oh ((kijkt kring rond))**
 Daniel: of misschien is er een reus in de buurt die hun wil opeten
 Leerkracht: **((kijkt vragend van Daniel naar boek))**
 Rebecca: dat je daarom stil moet zijn
 Leerkracht: **zou kunnen**

Voorbeeld bij Kleine muis...

208	Jill	((steekt vinger op))
209	Simon	MAA:R [hij moet 'm opeten ( ) ((kijkt naar Kyra))
210	Leerkracht	(((wijst naar Jill)) en Jill,
211	Jill	[en en daarna wil
212		die [een nieuw huis
213	Tim	(((kijkt naar Kyra)) nee hij kan 'm ook [rollen
214	Jill	[omdat
215		de appel er niet in past
216	Leerkracht	(((wijst
217		naar Simon)) e:n simon,
218	Simon	of je moet 'm eerst buiten opeten
219	Teacher	((kijkt verbaasd, haalt kort schouders op))
220	Walter	of een [stukje opeten
221	Kyra	(((vinger op)) en ik weet er nog een
222	Leerkracht	(((kijkt naar Kyra))
223	Kyra	nou as je ((wijst naar boek)) als- als de appel
224		d'r nie goed in past ((houdt handen naast zich))
225		moet je even een mesje uit je huis halen en
226		dan moet je 'm een beetje dunner maken

228	Leerkracht	nou [zullen-
229	Robert	[nee die kan je beter ((maakt
230		snijbeweging)) [door de midden snij- e h en
231		dan kan 'ie d'r vast wel door
232	Simon	[of 't huis wat groter ((maakt
233		cirkelbeweging met arm)) maken ((kijkt naar
234		Kyra))
235	Leerkracht	[jah ((knikt))
236	Kris	(((kijkt naar Kyra)) of 't ((
237	→ Leerkracht	[zullen wij 'es gaan
238		kijken ((slaat bladzijde om))
239		(0,7)
240	→ Leerkracht	((kijkt kring rond)) "zullen we 'es [gaan kijken"
241		((wijst in boek)) wat muis voor oplossing heeft,
242	Rick	(((kijkt naar
243		Robert)) "dan moet je ((trapt heen naar voren))
244		eerst de helft (naar binnen) doen [en dan de
245		tweede helft"
246	→ Leerkracht	(((kijkt naar
247		Rick)) moeten we eerst even kijken ((knikt)) of
248		't klopt wat jullie zeggen

De oplossing verklaren

850	→ Kyra	en nu past ie d'r we:l door ((wijst naar boek))
851	→ Leerkracht	(((kijkt in boek, verbaasd)) zullen we es ↑kijken
852		dan,=
853	Max	=dat is haar (.) eigen ho:!
854	Leerkracht	(((slaat bladzijde om))
855	Robert	[dat is [haar eigen hol
856	Rebecca?	[ja:...
857	Leerkracht	kijk es even ((wijst in boek))
858	Walter	↑ja dat is z'n eigen hol
859	→ Tim	en hij heeft zeh appel ook door gekregen
860	Leerkracht	(((kijkt in boek, kijkt naar Tim verrast))

862	Robert	da KOMT om (.) dat de
863	Leerkracht	((wijst naar Robert))
864	→ Robert	da- (.) komt omdat ie heel veel hapjes het
865		gegete:n (.) en as je heel hap- (.) en als je
866		heel veel hapjes hebt gegeten [kon ie er wel
867		door
868	→ Max	[wordt ie dunner
869	Leerkracht	((wijst naar Max, wijst naar Robert)) ik- je moet
870		even robert uit laten praten (.) wat zeg je?
871		(((kijkt naar Robert))
872	→ Robert	want as je es- (.) as je heel veel hapjes van de
873		appel (beet) dan kan ie er wel door
874	Leerkracht	((knikt kort, wijst naar Max))
875	→ Max	ja want dan [wordt ie ↑steeds
876	Dries	["je kan ook [>hele appel
877		opeten<"
878	Leerkracht	[max ((wijst naar
879		Max)) max=

880	Max	=dan wordt ie steeds dunner en dan wordt dat
881		gat groter en dan past ie daar doorheen
882	Leerkracht	kijk [nou aan
883	→ Robert	[nee t gat wordt niet groter
884	Leerkracht	[nee t ↓gat wordt
885		niet groter ((schudt hoofd)) [nee
886	→ Robert	[nee t [gat wordt
887		niet groter maar hij
888	Max	[nee he-
889		[appe-
890	→ Robert	[blijft wel (.) zo groot
891	Leerkracht	ja,=
892	→ Robert	=als je heel veel hapjes (beet) ervan
893	Leerkracht	ja,
894	→ Robert	dan e:hm (0,6) dan komt ie d'r wel vanzelf
895		door
896	Leerkracht	klopt

Rol van docent

- Niet "boven" maar naast de kinderen
  - => samen ontdekken
  - => onwetende opstelling
- Niet degene die steeds het centrum is van het gesprek
  - => inbreng niet beoordelen maar accepteren
  - => kinderen ook met elkaar in gesprek

Doelen van interactief voorlezen

- Vergroten van sociaal-emotionele ontwikkeling
- Vergroten van literaire competentie

Literaire competentie

- Beleving: welke emoties roept het verhaal bij de lezer op?
- Interpretatie: de lezer verbindt informatie binnen de tekst of legt een verbinding met het eigen leven.
- Beoordeling: de lezer geeft een oordeel over het boek (en beargumenteert dit ook).
- Narratief begrip: de lezer weet dat het verhaal door een auteur is geconstrueerd en doet bijvoorbeeld uitspraken over personages, plot en taalgebruik of vertelperspectief.

Aan de slag

Wat neem je mee uit deze workshop?

- Wat kun ik komende week al doen?
- Met welke prentenboeken wil ik aan de slag?

Vorbereidingsvragen

- Welk type interactie wil ik voeren?
- Op welke plekken in het verhaal start ik een interactie?
- Welke vraag ga ik stellen?
- Hoe geef ik ruimte aan inbreng van de kinderen?

Oefenen met twee boekfragmenten

- *Kikker is bang*
- *Jaap Schaap*